

τινες διαιωνίζουσι δι' ἐπιγραμμάτων μόδις υποηρετῶν. ώς ὁ ἐν Τζεζαλίφ, τὴν ἰδρυσιν τοῦ τακμείου, τινὲς θυμῷ, ώς ὁ γάρ τῆς ἀνθηρᾶς ἀλλοτε καὶ εὐχαριστήσεις συνοικίας τοῦ Ἐδιρνέκαπι. ἀσφαλίζουσι τὴν λειτουργίαν τῶν τακμείων τούτων δι' ἐγγράφων καὶ σιγαλίων.

Τοικτται διατάξεις παρεμψυμοῦντο τοὺς ἐν ψυλακαῖς, τοικύτας ἐλάχιστην ἀπορήσεις τὸ γένος περὶ τῶν ἐνδεῶν καὶ τῶν ἀναπήρων, τοιούτους ἐπίθει περιορισμοὺς εἰς τὴν κατάκρησιν, τοικύτας ἀμοιβαῖς ἐπιγγέλλετο τοῖς βιοηθοῦσι καὶ τοῖς γοργοῦσι συνδροῦκας ὑπὲρ ἀσθενῶν καὶ πτωχῶν. Ἀλλὰ πᾶσαι κατὰ μέρος ἀπόφασις ἀνερέστο εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ὥπ' αὐτῆς εὐλογούμενη, ἐτύγχανεν ἐμπεδώσεως καὶ προστασίας, ὥπ' αὐτῆς ἐπεσπάτο

οὕτως εἰπεῖν καὶ ἡ τῆς Ἀργῆς εὔνοια, ἡς ἔνευ οὕτε δυνατὸν ἦν νὰ λειτουργῶσιν ἀπροσκόπτως ἐθνικαὶ ἀποφάσεις ἐπ' ἄγαθῷ καὶ συμφέροντι κοινῷ. Εἴθε, τὴν ιστορίαν μελετῶντες ἐτῶν παρελθόντων, ἀλλὰ τὴν τῶν γεγορχιότων ἡμεῖς οἱ νεώτεροι σύνεσιν εὑρίσκοντες, ὑμεῖς δὲ οἱ γεραίτεροι παλλαπλασιάζοντες τὴν υπάρχουσαν ἐμπειρίαν, κατὰ τὸν Σικελιώτην ιστοριόν, κατανοήσωμεν, ὅτι μακρύναντες πᾶσαν τοικύτην ἐθνικὴν ἐνέργειαν ἀπὸ τοῦ κέντρου τῆς ἐθνικῆς δράσεως ἀπεριψυγώσκειν κύτῳ τοῦ κύρους ἐκείνου, ἐν φεύρισκε πάντοτε τὸ γένος ἡμῶν θάλπος ὑπὸ μητρικῆς πτέρυγας καὶ σθένος ἡρύετο κατὰ πολεμίων δυσκαταγωνίστων.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

('Ανεγγνώσθη ἐν τῇ ΩΟΒ' συνεδρίᾳσει τῆς 23 Ιανουαρίου 1888).

Φρονῶν, ὅτι μόνος ὁ ἑλληνικὸς φιλολογικὸς σύλλογος δύναται νὰ παράσχῃ ἢν ποιῶ καὶ εὔχομαι ὅμησιν εἰς τὸ ζήτημα τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐθνικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς,—ἀροῦσι ἐπὶ τούτῳ συστάντες ἀλλοτε διάφοροι σύλλογοι ἐναυάγησαν, εἴτε διότι ἡρξάντο τοῦ ἔργου ἐκεῖθεν, ὅπου ὠρειλον νὰ καταλήξωσιν. εἴτε διότι τὸ μέρεθος τοῦ ζητήματος ἡτο ἀληθῶς πολὺ υπέρτερον τῆς σγειτηκῆς ἀτελείας τῶν γνῶσεων, σακες οἱ ἡμέτεροι μουσικοὶ εἴγον καὶ ἔγρουσιν, εἴτε καὶ διότι ἐλλείψει γρηγοράτων, δι' ὧν ἡδύναντο νὰ συγκρατηθῶσιν εἰς τὴν ἔργασίαν οἱ ἐκ τῶν ιεροψάλτῶν δυνάμενοι πως ἔργασθησαν ἐπὶ τούτου, ἀπόροι πραγματικῶς ὄντες. ἐπῆλθεν ἡ σύγχυσις μεταξὺ τῶν μελῶν καὶ διάσπασις αὐτῶν,—ἔργομαι νὰ γνωστοποιήσω κύτῳ τῆς περὶ τοῦ ζητήματος τούτου

ἀτελεῖς μὲν ἀλλὰ λίκιν οὐσιώδη καὶ ἐνδιαφέροντα σημεῖα θιγούσας σκέψεις μου, φέρων πληρεῖς τὸ θάρρος καὶ ἀκλόνητον τὴν πεποιθησιν, ὅτι, ἐκνὸς σύλλογος ἐγκρίνη νὰ νίσθετη σηταύτας καὶ περιβάλλη διὰ τοῦ κύρους καὶ τῶν κατατελήλων ἐνέργειῶν κύτου, δὲν θέλομεν ἵσως ἀστογήσει οὕτω νὰ ἴδωμεν τὴν φοράν ταύτην οἱ φιλόμουσοι πορίσματα ἀξια τῶν κοινῶν μελημάτων καὶ προσδοκιῶν.

'Οποία τις τὴν καταγγωρήν ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσική, ἐν δηλ. ἐστὶ λειψανογνήσιον μόνον τῆς ἀρχαῖς ἑλληνικῆς μουσικῆς ἡ καὶ τῆς ιουδαϊκῆς αὐτῆς βαπτισθείσης ἐν τῇ ιερῷ κολυμβήθρῳ τῆς γριστικυνικῆς ἐκκλησίας καὶ ἀποφάσης οὕτω σεμνῆς καὶ σώφρονος διακονίσης τοῦ Ὑψίστου, ἢν, ως κακῶς φρονοῦσί τινες ἐπιπολαίως κρίνοντες, ἐστὶ γό-

νος ἀριθμούρκης καὶ γραμμής τοῦ μεσιῶνος μούσης.

‘Οποία τις κατ’ ἀντιπαρόθεσιν πρὸς τὴν Ἀραβικήν, Ἐβραϊκήν, Κοπτικήν καὶ Ἀρμενικήν.

‘Οποία τις ἀπέναντι τῆς ἀργαλίας ἔθνικῆς ἡμῶν ποιήσεως.

‘Οποία τις ἀπέναντι τῶν νόμων τῆς ὁμιλητῆς καὶ τῶν τῆς ἀρμονίας, τῶν σήμερον ἐν ἴσχυΐ.

‘Οποία τις κατὰ τὴν παικίδαν τῶν γενῶν καὶ ἥγουν, τὴν ἔκτασιν τῆς ποιότητος καὶ ποστήτης καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς γραφῆς συετικῶς πρὸς τὴν λεγομένην εὐρωπαϊκήν.

‘Οποία τις ἀπέναντι τῶν σωζομένων ἀργαλίων περὶ μουσικῆς συγγραμμάτων.

‘Οποία τις ἡ πρὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ κατὰ τὰ συστήματα καὶ τοὺς ἥγουν, κατὰ τὸ μέλος καὶ τὴν γραφήν.

‘Οποία τις ἡ μετὰ τὸν συστηματοποιὸν τοῦτον ἄγιον ἔνδρα εἴτε ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἴτε ἐν τοῖς παλατίοις τῶν βαζαντινῶν αὐτοκρατόρων μέχρι τῆς ἐποχῆς, καθ’ ἣν ἐπέλθειν ἡ κατάκτησις.

‘Οποία τις ἡ μετὰ τὴν κατάκτησιν, εἴτε ἐν Κρήτῃ ἐφόρητη ἀκμήζουσα, εἴτε ἐν Πελοποννήσῳ, εἴτε ἐν Ἐπτανήσῳ. εἴτε ἐν ἀγίῳ “Ορεὶ, εἴτε ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀν δηλονότι ἐπήρησε τὸν αὐτὸν οὐσιώδες γραμμήρα πανταχοῦ, ἡ ἣν ὁ ἰδιάζων γραμμήρα τῶν κατοίκων μετέβαλεν κατήν, καὶ ἣν ἡ μεταβολὴ αὕτη ἐπέδρασε καὶ εἰς τὰ τρία μέλη κατῆς, τὸ παπαδίκιον, τὸ στιγμαρικὸν καὶ τὸ εἰρμολογικόν.

‘Οποία τις κατὰ τοὺς τελευταῖοὺς γρόνους ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀναχωρηφωτῶν τοῦ γραφικοῦ αὐτῆς συστήματος.

Ταῦτα πάντα εἰσὶ τόσα κεράλαια καὶ μέρη τοῦ περὶ μουσικῆς ζητήματος ἀξιαὶ μεγάλης σπουδῆς καὶ ἐμβριθῶν μελετῶν, δι’ ἃ, ἐλλειψεὶ ἄλλου καταλλήλου σωματείου, ὁ ἡμέτερος σύλλογος δύναται καὶ ὀφεῖται νὰ προβάλῃ διαχωνίσματα, ἡ ἐκτέλεσις καὶ κρίσις τῶν ὅποιων ἐνδέχεται καὶ νὰ ἀναβιῃ θῆσις ἐπὶ τινα γρόνον.

‘Αλλ’ ὑπάρχουσιν ἔτερά τινα σημεῖα τοῦ μεγάλου τούτου ζητήματος, τὰ ὅποιαὶ οὐδεμίαν ἐπιδέχονται, κατ’ ἔμμετρην κριτήν. ἀναθολήν, διότι ἡ καθυστέρησις αὐτῶν καθιστᾷ ἐν τῷ μέλλοντι ἀπολύτως ἀδύνατον τὴν ἐξακρίβωσιν· καὶ ταῦτά εἰσιν ἡ κυριωτέρα ἀριθμὴ τῆς παρούσης μου-

σικῆς, περὶ τὸν θυμαρισμὸν τῆς ὁποίας οὐδὲ ἐγὼ ἀπολείπομαι τῶν ἄλλων, τοσοῦτον ὅρμητικῶς ἐπέπεσεν ἐπὶ τῶν στρωμάτων τῆς ἡμετέρας κοινωνίας καὶ τοσοῦτον θελατικῶς ἐκρουσε τὰ ἀκούστικὰ τύπωνα τὴν ἡμῶν ἀπὸ τινῶν δεκαεπτηρίδων, ὥστε

Α’) ἐν μὲν ταῖς πόλεσιν ἀπανταχθῆσαι τοιεῦδον ὑπεριγμέσων ἥδη τῆς ἡμετέρους ἔθνικῆς μουσικῆς ἐξώρισεν κύτην ἐκ τῶν γορδῶν, ἐκ τῶν ἑσπεριδῶν, ἐκ τῶν γάμων, ἐκ τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων καὶ ἐκ πάσης ἄλλης οὐσιοτεκνῆς διακεδάσσεως καὶ κινδυνεύει νὰ συμπαρασύρῃ ἥδη καὶ αὐτοὺς τοὺς κατοίκους τῶν γωρίων. “Οἱεν πρὸν ἡ ἐπέλθη ἡ παντελής ἐρήμωσις τοῦ μουσικοῦ ἡμῶν ἔθνικοῦ ἐδάχουσι καὶ πρὸν ἡ ἐκλείψισιν οὐ μόνον οἱ ἐξ ἀκοῆς κατέγοντες ἔτι μέλη ἀσμάτων ἀργαλίας, καθηρώδες ἔθνικὰ κειμήλια θεωρούμενα, ἄλλα καὶ αὐτοὶ οἱ ἐναπομεινάντες ὀλίγοι ἐκ τῶν ἱεροψάλτῶν οἱ δυνάμενοι νὰ συναρπάσωσι καὶ παραδώσωσι τῇ γραφῇ τὰ μέλη ἐκεῖνα, ὥρειδουμεν νὰ καταβάλλωμεν πᾶσσαν τὴν προσήκουσαν μέριμναν καὶ ἐνέργειαν, ὅπως περισυλλεγμένα ἀποτελέσωσι σειρὰν περιοδικοῦ μουσικῆς συλλογῆς. “Αν λοιπὸν ὁρίσθωσι καὶ ἀποσταλῶσι μίαν ὦραν τάχιμον εἰδίκοι μουσικοὶ μεταγραφεῖς εἰς τὰς ἐπαρχίας κατὰ τυγμάτα διαιρουμένας, καὶ ἐπιμεληθῶσι περὶ τῆς εἰς μουσικοὺς γραμμήρας διασώσεως τῶν τοιούτων ἀργαλίων ἀσμάτων, οἰκειδήποτε κατηγορίας καὶ ἣν ὅσι ταῦτα, θέλουσιν εὑρεῖ οἱ μεταγενέστεροι ικανὴν ὑλην εἰς μελέτας καὶ εἰκασίας ἐμβούθεστέρας περὶ τοῦ γραμμήρας τῆς μέχρι γῆς καὶ πρώην ἔθνικῆς ἡμῶν μουσικῆς καὶ ζωγόνα σπέρματα εἰς ἀνάπτυξιν καὶ πιθανὴν ἀναγέννησιν τῆς ἡμετέρας εὐγενοῦς καὶ πλουσίας μούσης, ως διὰ τῶν τοπικῶν λεξιλογίων ἀποδείκνυται ἡ γονιμότης τοῦ πνεύματος τοῦ ἡμετέρου λαοῦ καὶ καταρτίζεται οσημέραι τὸ πλήρες τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης λεξικόν. ‘Αλλ’ ἐκτὸς τούτου, ἐκτὸς δηλ. τῶν ἐλληπιζμένων τοιούτων ἀπωτέρων παροιορροιῶν τῆς τοιαύτης φιλομούσου ἐργασίας, θέλει πάντως συντελέσει ἡ τοιαύτη μουσικὴ συλλογὴ εἰς ἀμεσον παρὰ τῷ λαῷ κυκλοφορίαν καὶ διάδοσιν μελῶν τοῦτον ἀντὸν ἡμετέρων πρὸς ἐπιστημένην καὶ παρακαλώσιν τοῦ γειτούρρου τῶν ζενικῶν, ἀτιναζενικῶν ὅντας ζένωις καὶ ἔδοντας καὶ δυσταρέστως ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκούσαται. Ποιητὴς δὲ ἐκ τῶν ἐπαρχίων ἐστεμένων, φέρων πάντα τὰ ἀπαιτούμενα διανοητικὰ πλεονεκτήματα, ἐπιποθεῖ καὶ ἀναμένει, ως

καλδές γινώσκω, τοιαύτην τινὰ ἐργασίεν. ἔτοιμος ἐν τῷ χριστηρίζοντι αὐτὸν ὑπὲρ τῶν πατρόφων ζήλῳ, ἵνα παραγγήῃ καὶ παραδῷ τῷ δῆμοσίῳ μελοδράματα ἐπὶ τοιαύτης μουσικῆς μεμελισμένα, μέλλοντα νὰ ἐγκαινίωσωσιν ὑπὸ ἐποψίν μουσικοῦ βίου νέαν ἐποχὴν παρ' ἡμῖν ἀληθινὰς ἐλληνοπρεπενῆ.

B') 'Ἐν δὲ ταῖς σγολαῖς εἰσαγγείστος ἥδη σγεδὸν πανταχοῦ τῆς φύσικῆς—καὶ εὐλόγως—ἐδόθησαν τοῖς παισὶ μέλη κατέχοντες ἐνρωπαῖκης μουσικῆς, μηδὲ ἀυτοῦ ἐξαιρεθέντος τοῦ ἄλλως ζητητοῦ τῶν πατρόφων καὶ ἐνθουσιώδους περὶ τὴν ἡμετέραν μουσικὴν ἀοιδίμου. Ἡλίξ Τανταλίδου, τοῦ τονίσαντος κατὰ μίμησιν εὑρωπαῖκῶν μελουργιῶν τοσαύτας ὥδας διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν σγολείων, καὶ τοιουτοτρόπως τὸ οὗτον τῶν ἡμετέρων μαθητῶν ἀπομνήθειν ἐξ ἀπαλλῶν ὄντικῶν τὰ ἡμέτερα μέλη καὶ προσκειοῦται μετὰ πόθου τὰ ἀλλοδαπὰ καὶ ὄθνεια. Επιτραπήτω μοι νὰ διαβεβαιώσω, στι, ἐκαὶ ὑπάρξη ἡ κατάλληλος ἐνέργεια καὶ διορισθῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ μουσικολογικωτάτου ἀρχιμανδρίτου κυρίου Γερμανοῦ 'Αλεξανδροῦ τρεῖς ἡ τέσσαρες ἐκ τῶν ἡμετέρων μελλοντικῶν εἰδημάνων μουσικῶν, ὅπως ἡ ἐκλέξωσιν ἡ ἀπομιμηθῶσι μελουργίας καταλλήλους ἐκ τοῦ ἡμετέρου θυσαυροφυλακείου καὶ δι' αὐτῶν ἔπειτα ποιηθῶσιν ἡσμάτια καὶ ὥδατα στρέμματα· πρέπει διὰ τοὺς μαθηταὶς τοῦτον τοιαύτης ἐπιτροπῆς καὶ γενικευθῆσαι ταῦτα δι' οἰουδήποτε τρόπου, εἴτε διὰ τῶν σγολείων, εἴτε διὰ τῶν λεσχῶν καὶ ἀδελφοτήτων, εἴτε καὶ διὰ τῶν καπηλείων αὐτῶν, ἔσται τοῦτο μία οὐγῇ ἀτελεσφύρος ἔνοπρεπής ἀντίστασις κατὰ τοῦ ζενικοῦ γεμάρου καὶ ἀκτέλεσις καθήκοντος ἀνυπερθέτως ὄφειλογένου.

Καὶ ὅμως ἐργασία τις ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις σπουδαῖα ἐγένετο πρό τινων ἐτῶν ὑπὸ ἐπιτροπῆς εἰδικῆς συστάσης τῷ 1881 τῷ πρωτοΐσου λίκη τοῦ τότε οἰκουμενικοῦ πατριάρχου. Αὕτη, ὡς ἀνοίσθιστη ἐπληροφορήθη, σκοπὸν θεμένη, κατὰ πρόγραμμα συνοδικῶς ἐγκριθέν, τὴν διάσωσιν τῆς οὐσίας τοῦ ἱεροῦ μέλους. Ὁπερ ἔθερηρήθη κανδυνέοντος νὰ ἀπολεσθῇ, 1) εἰσῆγαγεν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἐν τῇ πρᾶξει τῆς ἡμετέρας ἐκελευθερίας μουσικῆς τοικήρι βάσιν καὶ ἐνέργειν (ἔνεκκ τῆς καταπληγματούστης ἔργομορσίας) τὴν εἰσαγγήλην τῆς γρονικᾶς ἀγωγῆς πάντα τὰ εἶδη τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡσμάτων καὶ

ἀπεργήνατο ὑπὲρ τῆς εἰσαγγγῆς τοῦ μετροπόλιου ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. 3) Ὅρισε τὰ μουσικὰ κείμενα τὰ ψυλτέα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, περιορίσασα οὕτω τὰ κανισσοφανῆ καὶ ἴδιότερον. 4) Εξηγορίθωσε τὰ τονικά διαστήματα τῶν τριῶν γενῶν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς καὶ καθώρισε μετ' ἐπιστημονικῆς καὶ μαθηματικῆς ἀκριβείας ἐπὶ τοῦ μιοιογόρδου. 5) Ἐπενόσσε μουσικὸν ὄργανον, ἐπὶ τοῦ ὄποιον εὑρέθησεν ἐκτελούμεναι μετὰ πάσης ἀκριβείας αἱ ἐπὶ τοῦ μιοιογόρδου ὁρισθεῖσαι διακρίσεις τοῦ φύσιγγου, καὶ τούτο ακριβὲν προσφύως γαλτήριων ἐκριθηκότων πρὸς σαφῆ καὶ μεθοδικὴν διδασκαλίαν τῆς μουσικῆς, καθὼς ἀποδίδον πιστῶς τὰ τόνων διαστήματα μετὰ καὶ τῆς ποιότητος αὐτῆς, αἵρον πᾶσκαν τοῦ λοιποῦ περὶ τὰ διαστήματα ἀριστίκιαν καὶ σύγγρυσιν καὶ παρηγοῦν τὴν ὄπωδεδήποτε διασαλευομένην παράδοσιν· ἡ δ' ἐπιτυχία αὐτοῦ καταδείχθη ἀρκούντως ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς, ἦν ἐπὶ ἐν ἔτος ἐφόρμοσαν ἐπ' αὐτοῦ δύο διακεριμένοις ἰερούλαται. 6) Συνέταξε στοιχειώδη διδασκαλίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ γαλτήριου τούτου, σύμμων ταῖς ἀρχαῖς καὶ θεωρίαις, σακε κατὰ τὴν ἐπιτροπὴν ἐξαριθμώσασκαν ἐνέκρινεν. Οὗτως εὐδοκίμως ἐργασθεῖσα ἡ ἐπιτροπὴ ἐκείνη καὶ σωστὰς ἔλειψε πόρων μελλοντὸν ἡ λόγω ἄλλων διατάξεων, προστείνεν ὡς ἀπούστως ἡντηράκις 7) ἀμαρτία μὲν τὴν ἔκδοσιν τῆς τε στοιχειώδους διδασκαλίας καὶ τῶν πρακτικῶν 68 συνεδριάσεων, ἐν οἷς περιέγονται σπουδαῖαι συζητήσεις περὶ παντοῖων μουσικῶν θεμάτων, ἥμαρτ δὲ τὴν σύστασιν διαρκοῦς μουσικῆς ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐκ προσώπων καταλλήλων καὶ σκοπούστης τὴν συνέγειαν τοῦ τοιούτου ἔργου καὶ περιπλέον τὴν ἔδρυσιν μουσικῆς συγκρήτης λειτουργούσης ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης πρὸς διάδοσιν τῆς διδασκαλίας καὶ εὑρυστινοῖς τοῦ κύλλου τῶν φίλων καὶ θεωρητῶν τῆς ἡμετέρας μουσικῆς. Ἀτυχῶς τὸ εὐτυχές ἔργον τῆς ἐπιτροπῆς ἐκείνης, δι' ὅτιούσθη, ὅτι ὁ μέγας ἀληθινὸς εὐεργέτης τοῦ ἡμετέρου ἔθνους κ. Στέφανος Ζαχειρόπουλος ἐδικτύησε διὰ γειρὸς τοῦ τότε οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κ. Ἰωακείμ. τοῦ Γ' δύο περίπου ἑκατοντάδας λιβῶν, ἔμεινεν ἀγεν τῶν προσδοκωμένων ἀποτελεσμάτων, διότι οὔτε τὰ πακτικὰ οὔτε ἡ «Στοιχειώδης διδασκαλία» ἐδημοσιεύθησαν πρὸς γράψιν τῶν εἰς τὴν μουσικὴν ἀσγριολουμένων καὶ αὐτῶν ἐτι τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὰ ἡμέτερα φιλομούσων ζένων,

ούτε ἡ διαρκής ἐπιτροπὴ ὠρίσθη, οὔτε ἡ μουσικὴ σγολὴ ἔδιωσε δεύτερον ἔτος. Οὕτως ἐσθέσθη ἡ ὑπωδιάποτε ἀναρρίεσσα αὖτη πυρὸς τῆς φιλομουσικας, ἐμπταιώθησαν κόποι, οἵτινες ἐδικτυωντο ἔνθεν μὲν νῦν ἐπισπέσσωσι τὴν ἔνικὴν περιέργειαν καὶ εὐγνωμοσύνην, ἔνθεν δὲ νὰ τελεσφορήσωσιν ίδικῃ τε καὶ κοινῇ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς σπουδαιότητος τοῦ ζητήματος καὶ οὕτω τέλος τὸ ζητηματικής μουσικῆς μένει αὐθίς εἰς τὸ αὐτὸ τημένον, εἰς δὲ ἦτο καὶ πρὸ τῆς συστάσεως τῆς τοικύτης ἐπιτροπῆς.

Τούτων πάντων ἔνεκκα, ἐπειδὴ ἐν τῶν μέγιρι τοῦδε γενομένων ἐπὶ τῆς μουσικῆς ἐνεργεῖσιν οὐδὲν ἀτυχῶς παρήγηθη διαρκές καὶ καρπορόφορον ἀποτέλεσμα, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ἐκ τῆς τελευταίας ἐπιτροπῆς προκύψαν, ὅσῳ καὶ ἣν ἡ ἀληθῆς σπουδαῖον ἀναλόγως τῆς διαπόνης καὶ τῶν κόπων, ἐμπταιώθη ἐν αὐτῇ τῇ ἀργῇ τῆς ἐπιδράσεως του· ἐπειδὴ τὸ φέμα τοῦ ἀπωθοῦσην τὴν ἔθνικὴν ἡμῶν μουσικὴν ἀπὸ τῶν διαφόρων σχέσεων καὶ παρεισχύον τὴν εὑρωπακτικὴν πανταχούσιν ἐξακολουθεῖ καταπίέζον ἡμᾶς δι' ὅλων τῶν κοινωνικῶν ἡμῶν τάξεων, καὶ οὕτως οὐ μόνον ἐν ταῖς πόλεσιν ἀλλὰ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς κώμαις ἐλαττοῦνται παρὰ τῷ λαῷ ὁ σημέραι ἐπαισθητότερον τὰ ἐκ τοῦ γενικοῦ κατακλυσμοῦ περισωθέντα ἀργαῖς τὸ μέλος καὶ τὴν ῥύθμικὴν πλοκὴν ἄσπατα, καὶ ἐν αὐτοῖς δὲ ἔτι τοῖς σγολείοις ἐκρυπτάζεται ἡ ἀκοὴ τῆς μαθητικῆς νεολαίας εἰς τὴν ζενόφωνον μουσικήν· διὰ ταῦτα ἄξιον τοῦ ἡμετέρου φιλολογικοῦ συλλόγου ἔθεώρησα, ἡ μᾶλλον εἰπεῖν καθηκόντος ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τε τῆς σπουδαιότητος τοῦ ζητήματος καὶ ὑπὸ τῶν περιστάσεων, ἵνα ἀναλάβῃ τὸ λίαν ζωτικὸν τοῦτο ζητηματικῆς μουσικῆς, ἐφ' ὅσον τούλαχιστον, ὑπὸ τὴν ἔθνικὴν αὐτοῦ ὅψιν θεωρούμενον, φαίνεται ὑπαγόμενον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἡμετέρου συλλόγου, ἀφεις κύτῳ ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὅψιν εἰς τὸ πατριαρχεῖον. Ο σύλλογος παρέγων τὴν ἴσχυρὸν αὐτοῦ ἐπιρροὴν εἰς τὸ περὶ οὐδό λόγος ζητηματ. τιθεὶς εἰς διαγωνισμοὺς τὰ ἀνωτέρω ὑποδειγμέντα ἵσως δὲ καὶ ἀλλα διάφορα σημεῖα τοῦ ζητήματος τῆς μουσικῆς, ἐκτυπῶν ἐγκρίσει τοῦ πατριαρχείου τὰς ὑπωδήποτε σχετικὰς μελέτας καὶ ὅσον τάχος ἀποστέλλων εἰς τὰς ἐπαργίας εἰδίκους μουσικοὺς πρὸς μεταγραφὴν καὶ περισυλλογὴν ἀργαῖων δημοτικῶν ἄσπατων ἐπ' ἀμοιβῇ ἐπαρκεῖ, πρὶν ἡ ἀπολεσθῆσι τὰ ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα περισωζόμενα ἔτι ἀνὰ τὰ στόματα τῶν γωρικῶν, προλαμβάνει τὴν κατα-

στροφὴν τοῦ σπουδαιοτέρου τῶν παρ' ἡμῖν ζητημάτων. Τινὰς τῶν δημοτικῶν τούτων ἀσμάτων παραδοθέντα, ὡς γνωστάν, τῷ μουσικῇ γραφῇ προλαμβάντως εἰσὶν ἄξια πολλοῦ θυμητοῦ ὑπὸ ἔποψιν τεγματικῆς ποικιλίας ἐν ἀπλότητι, καὶ ἀλλα πέπεισμα, ὅτι δειξούσι τὸν ίδιορυθμὸν μὲν μουσικὸν γραμματῆρα τῶν γωρῶν, ἔξ αν κατέγραπτο οἱ μελουργοί, τὴν ἔνστητα δὲ πάντων τῶν ίδιωμάτων τοῦ μουσικοῦ ἡμῶν ῥύμου ὑπὸ ἔποψιν γενικωτέρων.

'Ἐκν ὁ σύλλογος δικαιονιώσθη ἐν τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τοῦ ἡμετέρου γένους καὶ προθύμων προστατῶν πάστος ἐν τῷ ἔθνει ἡμῶν προόδου (οἷον τοῖς Στεφάνῳ Ζαχείροπολιῳ, Χρηστάκῃ ἐφένδῃ Ζωγράφῳ, Παύλῳ Στεφάνοβικι καὶ ἄλλοις) τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἔθνικου τούτου ζητήματος, ἐσμὲν ὑπερβέβαιοι, ὅτι αὐτόκλητοι θέλουσι φιλοτιμηθῆναι, τίς πρώτος οὐδέστηρος ποσὸν ἐπαρκεῖς πρὸς ἐπίτευξιν τοιούτου σκοποῦ καὶ προχρήστων τῶν κοινῶν τούτων πόθιν. "Ἀλλως, μήτε τοῦ πατριαρχείου ἀναλημβάνοντος, ή καί, τ' ἀλλοθεὶς εἰπεῖν. μὴ δυναμένου ἔνεκκα πολλῶν ἀλλα πουσιδαῖον τῆς ἡμέρας, ὡς λέγομεν, ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ἀναλαμβεῖν τοιούτον ἔργον ἐν πεποιηθήσει ἐπιτυχίας, μήτε εἰδίκου συλλόγου μουσικοῦ δυναμένου πλέον κατ' ἐμὴν γνώμην ἐπανασυστήθηκαί ἀστραλός καὶ ἐργασθῆκαί ἐπιτυχίας, ἔχων καὶ ὁ ἡμέτερος φιλολογικὸς σύλλογος θεωρήσῃ τὸ ἔργον τοῦτο ἐξερχόμενον τῆς δικαιοδοσίας κύτου, οὐδὲν ἄλλο ὑπολεπτεῖται τοῦ λοιποῦ εἰς τὸ ζητηματικῆς μουσικῆς ἡ ἀπόλεια κατὰ πολλὰ ἂν μὴ κατὰ πάντα τὰ οὐσιώδη κύτου μέρη.

'Ἄλλῳ, καὶ ἀλλῷ κακιρίως ἐπὶ τῇ ίδεᾳ ταύτῃ, τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσφε ἐνταῦθα μὲν ἐλάχιστοι ἀτυχῶς μένουσιν οἱ σκεπτόμενοι πλέον περὶ διμοσθεώς τοῦ ἔθνικου τούτου πολυτίμου θησαυροῦ, ἐν δὲ Ἀθήναις καὶ αὐτοὶ οἱ καθηγηταὶ τοῦ πανεπιστημίου, καὶ μάλιστα καθηγηταὶ τῆς θεολογικῆς κύτου σγολῆς, κατακρίνοντες ἐπιπλάκιας (ἐπιτραπήτω μοι ἡ λέξις παρακαλῶ) διὰ τῶν ἐργημερίδων τὴν ἔνθεν μὲν ἰεράν, ἀργαῖοπρεπῆ καὶ πατροπαράδοτον, ἔνθεν δὲ πλουσίουν κατὰ βέθνος καὶ πλάτους μουσικὴν τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν, ἐκθειάζουσι τὴν κακιορρακή τετελέσθων καὶ παραθοῦσιν ὑπὲρ αὐτῆς ἐνθουσιωδῶς τὰ πλήθη ὡς μουσικῆς τοῦ μελουργοῦ. ἐπιρρίπτοντες ἀνεπικισθήτως ἀμουσίας καὶ ἀβελτηρίας ὄνειδος οὐ μόνον εἰς τοὺς σειράν γρεστὴν ἀποτελοῦντας σοφοὺς καὶ ἀγίους μουσουργούς τῆς ἡμετέρας ἐκκλησιαστικῆς

ἀσματογραφίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐν αὐτῇ ἐπὶ τοσούτους ἡδη αἰῶνας θεοφυλάκις ἐντρυφή-
σαντας εὐερέεις προπάτορας.

Ἐπιτραπήτω μοι νὰ μὴ ὑπογραφῶ ὄνομα-
στι ἐν τῇ παρούσῃ μοι ἐκθέσαι, ἔνεκκ λόγων.
οὓς θεωρῶ σπουδαίους, νὰ παρακαλέσω δὲ

θερμῶς τὸ σεβαστὸν προεδρεῖον τοῦ ἐλληνικοῦ
φιλολογικοῦ συλλόγου, ὅπως υἱόθετῆσαν τὴν
ἀνώνυμον ἐνεργήσῃ γέρον τοῦ ἀντικειμένου
καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς ὃσον τὸ δυνατὸν ταχέως
τὰ περαιτέρω μετὰ τοῦ γαρακτηρίζοντος αὐτὸῦ
φιλαργυρίου πατριωτισμοῦ.

ΜΑΤΘ. ΠΑΡΑΝΙΚΑ

ΠΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΚΑΤΑ ΠΛΑΤΩΝΑ

(Ἀγεγνώσθη ἐν τῇ ΛΕ' καὶ ΛΖ' συνεδρ. τῆς 3 καὶ 19 Δεκεμβρίου 1888).

Ἡ περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς πίστις τῶν λαῶν τῆς ἀρχαιότητος ὑπὸ τὸ κάλυμμα τῶν μύθων διαρροετέρως παρισταμένη ἐγένετο ἐπὶ τέλους ἀντικείμενον ἐρεύνης φιλοσοφικῆς, εἰς ἣν διέπερψαν κυρίως οἱ Ἐλληνες φιλόσοφοι καὶ ιδίως ὁ Θεός Πλάτων. Τὴν ἔξοχον διαλεκτικὴν ἀπόδειξιν ἐν τῷ περὶ ιωνύμῳ αὐτοῦ διαλόγῳ «Φαιδώνι» παρατιθέμενην ἐν τοῖς ἐρεξῆς ἀναλύοντες αὐτὸν τὸν διάλογον.

Ο κόσμος, κατὰ Πλάτωνα, εἶναι ζῷον ἔμψυχον, ἔννουν (Τόμ. 38, Β), ἔχει ἀρετὴν ψυχῆν, ἣν ὁ Θεὸς ἐποίησε πρὸ τοῦ σώματος, ὁ ἐπιλασσαν οἱ Θεοί. Η καθολικὴ αὐτὴ ψυχὴ τοῦ σύμπαντος κόσμου, ἔχεις καὶ λογική, καὶ αἱ ιδιαίτεραι ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων σύγκειται ἐκ τῆς αὐτῆς ἀμφοτέρωι οὐσίας, ἔχεις οὖσκι καὶ λογικαῖ. Τὰς ψυχὰς ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἵστριμούς τοῖς ἀστροῖς. ὠρισμένας καὶ μὴ αὐξανομένας, οὐδὲ πολλαπλασιαζομένας. Ἐπιγειρῶν ὁ μέγας φιλόσοφος νὰ ἀποδειξῇ τὴν ἀθανασίαν τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καθόλου, κυρίως τῆς λογικῆς («ἔστι τε ἡ ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τινα δύναμιν ἔχει καὶ φρόνησιν». Φαιδ. Κεφ. ΙΔ'), ἀποδεικνύει ταῦταν διττῶς· α') τὴν μετὰ τὴν γάροισιν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ σώματος, τὴν μεθέπαρξιν, καὶ β')

τὴν πρὸ τῆς ἐνώσεως αὐτῆς μετὰ τοῦ σώματος, τὴν προθέπαρξιν αὐτῆς. "Ἄργεται δὲ ὡδὲ ἐν τῷ περιφύμῳ αὐτοῦ διαλόγῳ Φιλόδωροι.

Τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους οἱ φίλοι, αὐτοῦ ὅρθρου γενομένου εἰσέρχονται εἰς τὸ δεσμωτήριον, ὁπόθεν ἡ γυνὴ καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἀπέργονται. Οὗτω καθημένων ὁ Σωκράτης οὐκὶςει περὶ τῆς ἡδονῆς, ἣν ἡσθάνθη μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν δεσμῶν, παρέστησε δὲ τὴν θαυμασίαν σχέσιν μεταξὺ ἡδός καὶ ἀνιαροῦ ὑπὸ τύπου Λίσσωπείου μύθου. Ἐκ τούτου ὁ Κέλης ἐρωτᾷ αὐτὸν ἐκ μέρους τοῦ σοφιστοῦ Εὔηνου, ὅτι ποτὲ δικυονοθείεις, ἐπειδὴ δεῦρο ἥλθει, δὲ Σώκρατες, ἐποίησας αὐτὰ (ἐντείνας τοὺς τοῦ Λίσσωπου λόγους καὶ τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα προσοίμιον) πρότερον οὐδὲν ποιήσας (Κεφ. Δ'). Ἐκ τούτου λαθὼν ἀφορμὴν ὁ Σωκράτης ἀποκρίνεται τῷ Κέλητι, ἵνα εἴπῃ τῷ Εὔηνῳ, ὅτι οὐκ ἐκείνῳ βουλόμενος ἀντίτεγγος εἶναι ἐποίησε ταῦτα, ἀλλ' ἀποπειρώμενος ἐνυπνίῳ τινῶν τί λέγει ταῦτα. Ἐν τέλει δὲ λέγει τῷ Κέλητι, ἵνα εἴπῃ τῷ Εὔηνῳ, ἐν σωφρονή, διώκει τὸν Σωκράτη ὡς τάχιστα (Ε').

Ο Κέλης γινώσκων τὸν γαρακτῆρα τοῦ Εὔηνου λέγει τῷ Σωκράτει, ὅτι δὲν θέλει πειθῆ εἰς τοῦτο ὁ Εὔηνος ἐκών, ὁ Σωκράτης